

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 577/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Juristi s. r. o., Krivá 3, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Gombos, proti uzneseniu Okresného súdu Trnava č. k. 5 Tk 1/2022 zo 7. augusta 2023 a uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 6 Tos 151/2023 zo 17. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na pozbavenie slobody z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, základného práva na vzatie do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 5 Tk 1/2022 zo 7. augusta 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Tos 151/2023 zo 17. augusta 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“; spolu s napadnutým uznesením okresného súdu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“). Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a prikázať okresnému súdu prepustiť ju z väzby na slobodu. Zároveň navrhuje priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka požiadala o prepustenie z väzby na slobodu podaním z 26. júla 2023, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením č. k. 5 Tk 1/2022 zo 7. augusta 2023 tak, že podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku jej žiadosť zamietol. Podľa § 80

ods. 1 písm. c) a ods. 2 Trestného poriadku jej väzbu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka.

3. Sťažovateľka podala proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením č. k. 6 Tos 151/2023 zo 17. augusta 2023 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Proti napadnutým rozhodnutiam podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta vysporiadanie sa všeobecných súdov s možnosťou nahradenia jej väzby zákonnými náhradami. V konkrétnosti vyjadruje nesúhlas s posúdením tzv. výnimočných okolností jej prípadu, ktoré viedlo k porušeniu ňou namietaných práv (bod 1 tohto uznesenia, pozn.). Touto výnimočnou okolnosťou je podľa jej argumentácie preukázateľne zhoršujúci sa zdravotný stav jej syna, ktorý si pre *„udržanie životných funkcií vyžaduje dialýzu (správne dialýzu, pozn.) a ktorého stabilizácia si vyžaduje transplantáciu obličky, pričom ako ideálny darca bola na základe vyšetrení určená jeho matka“* – sťažovateľka, čo podľa nej predstavuje nie len *„bežné“* rodinné či zdravotné okolnosti. Argumentuje, že nedôvodným a zákonu nezodpovedajúcim nenahradením jej väzby zákonnými náhradami je jej synovi upieraná možnosť stabilizovať vážny zdravotný stav prostredníctvom transplantácie potrebného orgánu a je mu *„upierané a reálne znemožnené slobodne si vybrať formu lekárskej pomoci, ktorú nevyhnutne potrebuje“*. Zároveň je aj jej zabránené pomôcť synovi darovaním orgánu, pričom žije v strachu z toho, že k jeho darovaniu nedôjde včas. Dopĺňa, že vo väzbe je už od 9. februára 2022.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie jej základného práva na osobnú slobodu; na pozbavenie slobody z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon; na vzatie do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu a práva na slobodu a bezpečnosť napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá jej žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu a jej väzba nebola nahradená zákonnou náhradou a napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bola zamietnutá jej sťažnosť podaná proti uvedenému rozhodnutiu prvostupňového súdu.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu:

6. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktoré sťažovateľka namieta v súvislosti s rozhodovaním o jej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ústavný súd uvádza, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

7. Sťažovateľka teda mala možnosť podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu týkajúcemu sa rozhodovania o väzbe sťažnosť krajskému súdu. Takúto sťažnosť aj podala a bolo o nej rozhodnuté napadnutým uznesením krajského súdu. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu:

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti v podstate namieta posúdenie otázky nahradenia, resp. nenahradenia jej väzby zákonnými náhradami zo strany všeobecných súdov, a to konkrétne vyhodnotenie tzv. výnimočných okolností jej prípadu. Za takú okolnosť označila zhoršujúci sa zdravotný stav jej syna, pre ktorého je vhodným darcom obličky.

9. Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na kvalitu preskúmania. Väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré sú prenesené do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka (strany) konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi (stranami) konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05).

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného na urýchlenú súdnu kontrolu zákonnosti jeho väzby s čím je spojená povinnosť nariadenia prepustenia obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 dohovoru (m. m. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08, III. ÚS 581/2015, III. ÚS 183/2018).

11. Vo vzťahu k čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd poukazuje aj na to, že pri rozhodovaní o tom, či má byť osoba prepustená alebo nie, sú štátne orgány povinné zvážiť alternatívne opatrenia na zabezpečenie jej predstúpenia pred súd (Idalov proti Rusku [GC], ods. 140). Toto ustanovenie prehlasuje nielen právo na „*súdne konanie v primeranom čase alebo na prepustenie počas konania*“, ale stanovuje aj to, že „*prepustenie môže byť podmienené zárukami účasti na konaní*“

(Khudoyorov proti Rusku, ods. 183; Lelièvre proti Belgicku, ods. 97; Shabani proti Švajčiarsku, ods. 62).

12. Ústavný súd pripomína, že aj obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je oprávnenie trestne stíhanej osoby spočívajúce v imperatíve, aby väzobný súd skúmal možnosti nahradenia väzby zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou. Ak sa všeobecný súd rozhodne vziať trestne stíhanú osobu do väzby alebo ju v nej ďalej držať, je nevyhnutné, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (m. m. III. ÚS 38/01, IV. ÚS 650/2018, IV. ÚS 436/2021). Nahradenie väzby zákonom ustanovenou garanciou a s tým spojené obmedzenia sú benefitom obvineného, ktorý mu umožňuje napriek danosti materiálneho a formálneho dôvodu väzby byť stíhaný na slobode (teda s využitím proporcionálne miernejšieho prostriedku zásahu do osobných práv) (R 44/2018).

13. Podľa § 80 ods. 2 tretej vety Trestného poriadku ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 3 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa odseku 3 alebo podľa § 81 ods. 4, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu.

14. Ako je zrejmé z už uvedených skutočností, okrem potreby splnenia všeobecných formálnych a materiálnych podmienok väzby je v prípade úvahy o nahradení väzby pri právnej kvalifikácii obzvlášť závažného zločinu nutné, aby k týmto podmienkam pristúpila aj tzv. výnimočná okolnosť prípadu. Ak táto nenastala, sťažovateľ by netvrdil, že by nastala, resp. všeobecný súd takúto okolnosť nezistil, resp. za takú nevzhladol tú, o ktorej to sťažovateľ tvrdil, pričom toto posúdenie všeobecným súdom je ústavne udržateľné a akceptovateľné, nebolo by ďalej nevyhnutné posudzovať jednotlivé možnosti nahradenia väzby osobitným, resp. detailným spôsobom, keďže nebola naplnená jedna z rozhodných okolností podmieňujúcich ich aplikáciu.

15. V nadväznosti na právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a sťažnostného súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (IV. ÚS 160/2011), sa ústavný súd oboznámil s tým, ako sa so skutočnosťami namietanými v ústavnej sťažnosti vysporiadal nielen krajský súd, ale aj okresný súd.

16. Okresný súd v napadnutom uznesení v prvom rade skonštatoval existenciu formálnych a materiálnych podmienok väzby, ktoré podrobne popísal (s. 4 a 5 napadnutého uznesenia okresného súdu, pozn.). Otázke možného nahradenia väzby venoval osobitnú pozornosť (s. 6 a 7 napadnutého uznesenia okresného súdu, pozn.). Zhodnotil možnosť prepustenia sťažovateľky z väzby na slobodu v pomere k jej možnému ponechaniu vo väzbe. V prospech jej ponechania vo väzbe svedčili argumenty o charaktere trestnej činnosti (obzvlášť závažný zločin), ktorá sa jej kladie za vinu v podobe drogovej trestnej činnosti, ktorá mala byť páchaná dlhodobo, organizovane a vo veľkom rozsahu. Zároveň poukázal na účel väzby, ktorý sa v okolnostiach sťažovateľkinej veci nedá dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka či inými primeranými povinnosťami a obmedzeniami. V súvislosti s možnosťou technických prostriedkov pre monitorovanie pohybu vyjadril presvedčenie o nemožnosti takého prostriedku monitorovať aktuálnu činnosť sťažovateľky. Vyjadril obavu, že prepustením na slobodu by sa zvýšilo nebezpečenstvo správania sa spôsobom, ktoré bolo dôvodom väzby. Okresný súd venoval značnú pozornosť sťažovateľkou namietanej existencii výnimočnej okolnosti prípadu spočívajúcej v nepriaznivom zdravotnom stave jej syna.

Zistil, že v súvislosti s vyšetreniami týkajúcimi sa možného darcovstva orgánu sa sťažovateľka nachádzala v termíne od 25. júla do 1. augusta 2023 v Nemocnici pre obvinených a odsúdených Trenčín. Okresný súd odmietol jej názor o porušení základných ľudských práv a slobôd jej syna v súvislosti s jeho právom na zdravotnú starostlivosť. Za preukázané totiž mal poskytnutie maximálnej novej miery účinnosti zo strany Zboru väzenskej a justičnej stráže, a to aj nad rámec § 4 ods. 4 zákona č. 317/2016 Z. z. o požiadavkách a postupoch pri odbere a transplantácii ľudského orgánu, ľudského tkaniva a ľudských buniek a o zmene a doplnení niektorých zákonov (transplantačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „transplantačný zákon“), keď podľa jeho záverov transplantácia nie je aktuálne život zachraňujúcim zákrokom, resp. jediným život zachraňujúcim zákrokom, keďže sťažovateľkin syn podstupuje dialyzačnú liečbu. O to viac, ak v čase rozhodovania o väzbe vyplývala zo samotnej lekárskej správy sťažovateľkinho syna z 11. júla 2023 a jej predchádzajúcich správ ešte realizácia (potreba realizácie) aj jemu chýbajúcich vyšetrení v rámci protokolu pre zaradenie na transplantáciu obličky. S predmetným odôvodnením uznesenia prvostupňového súdu sa sťažnostný súd stotožnil v celom rozsahu. Nad jeho rámec sa vyjadril k dôvodom preventívnej väzby a nemožnosti jej nahradenia zákonnými náhradami (s. 3 a 4 napadnutého uznesenia krajského súdu, pozn.). Osobitne skonštatoval, že vo veci nezistil žiadne výnimočné okolnosti odôvodňujúce u sťažovateľky nahradenie jej väzby, a explicitne odobril celkové posúdenie tejto otázky okresným súdom, v nadväznosti na čo naň v celom rozsahu odkázal. Podotkol, že aj v prípade existencie výnimočných okolností prípadu je nahradenie väzby možné len za predpokladu, že ním možno dosiahnuť jej účel, ktorým je v okolnostiach veci predchádzanie trestnej činnosti.

17. V zmysle § 4 ods. 4 transplantačného zákona osoba, ktorá je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, môže byť živým darcom ľudského orgánu, ľudského tkaniva alebo ľudských buniek, ak príjemcom ľudského orgánu, ľudského tkaniva alebo ľudských buniek je jej blízka osoba a darcovstvo môže tejto blízkej osobe zachrániť život. Je tak potrebné prisvedčiť argumentácii všeobecných súdov o tom, že samotná právna úprava predpokladá možnosť darcovstva aj pre osobu, ktorá sa nachádza vo väzbe, ako je to v prípade sťažovateľky. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti (okrem nesúhlasu s vyhodnotením veci všeobecnými súdmi) nekonkretizovala žiadne ďalšie okolnosti, ktoré všeobecné súdy nezohľadnili či nevyhodnotili ústavne súladným spôsobom. Ak v priebehu konania o prepustenie z väzby na slobodu namietala čas, v ktorom sa dostala k vyšetreniam na možné darcovstvo, je potrebné uviesť, že všeobecné súdy reagovali v dotknutom konaní aj na tento argument, keď akcentovali, že zo samotných lekárskej správy jej syna vyplývalo, že ani v jeho prípade ešte neboli vykonané všetky vyšetrenia potrebné pre takýto prípadný lekársky zákrok.

18. Pokiaľ sťažovateľka k ústavnej sťažnosti predložila lekársku správu jej syna z 12. októbra 2023, je zrejmé, že pokiaľ krajský súd vydal napadnuté uznesenie 17. augusta 2023, objektívne na ňu nemohol reflektovať v namietanom rozhodnutí. Hoci ústavný súd vníma citlivosť otázky zdravotného stavu blízkych osôb, právomoc vyhodnocovať prípadný vplyv takej lekárskej správy na väzbu sťažovateľky aktuálne nemá ani ústavný súd, ktorý by si takým postupom uzurpoval právomoc všeobecných súdov. Čo však ústavný súd môže v okolnostiach veci uviesť, je skutočnosť, že medzi pomery, ktoré môžu odôvodňovať výnimočné okolnosti prípadu, možno zaradiť aj zdravotný stav sťažovateľa, rodinné pomery, ako aj postoj k spáchanému skutku (rešpektujúc prezumpciu nevinu), recidívu (m. m. III. ÚS 90/2022). Jedným dychom ale dodáva,

že každý väzobný prípad je potrebné posudzovať striktne individuálne. Preto, ak sťažovateľka argumentuje ako výnimočnou okolnosťou pre nahradenie jej väzby zákonnými náhradami aj naďalej nepriaznivým zdravotným stavom jej syna, v prípade, ak sa bude (v rámci zákonom dovoleného/ustanoveného postupu) ďalej domáhať prepustenia z väzby na slobodu z uvedeného dôvodu, bude na všeobecnom súde, aby opätovne dôsledne zvažoval vo veci prípadne meniace sa (vyvíjajúce sa) okolnosti a tieto osobitne vyhodnotil vo vzťahu k možnosti nahradenia jej väzby zákonnými náhradami.

19. Je možné sumarizovať, že krajský súd v spojení s rozhodnutím okresného súdu proporcionálne posúdil nemožnosť nahradenia sťažovateľkinej väzby zákonnými náhradami, a to aj s poukazom na charakter stíhanej trestnej činnosti a údajný spôsob jej vykonávania. Zároveň vo veci neidentifikoval tzv. výnimočné okolnosti prípadu, pričom aj v prípade ich existencie spochybnil automatickú možnosť jej nahradenia, keďže nahradenie väzby je možné len za predpokladu, že ním možno dosiahnuť jej účel (v okolnostiach veci predchádzanie trestnej činnosti). Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutých uznesení konštatuje ústavnú akceptovateľnosť záverov namietaného rozhodnutia krajského súdu (bod 16 tohto uznesenia, pozn.), v ktorého odôvodnení nezistil takú možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, v nadväznosti na čo odmietol ústavnú sťažnosť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu